

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE
van de
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen

ISSN 0771-5277

Redactieadres : W.O. De Prins, Diksmuidelaan 176, B-2600 Antwerpen (Belgium)

Tel. 03/322.02.35

Jaargang 13, nummer 2

1 april 1985

Merkwaardige vlinderwaarnemingen in 1984, eerste deel Hepialidae - Nolidae (Lepidoptera)

door

Guido DE PRINS

Abstract. Interesting observations of Lepidoptera in 1984. Faunistic data (finding places and dates) of a lot of interesting Lepidoptera species are communicated (The year 1984 is not repeatedly mentioned in the list).

Résumé. Observations intéressantes de lépidoptères en 1984. Des renseignements faunistiques (lieux et dates d'observation) concernant toute une série de lépidoptères intéressantes sont communiqués dans le présent article (1984 n'est plus mentionné dans la liste).

Vooreerst dank ik alle medewerkers die hun gegevens hebben megedeeld. Het jaartal 1984 wordt verder in de lijst niet meer vermeld, omdat het toch steeds 1984 is. De volgende namen werden wegens veelvuldig voorkomen als volgt afgekort : Guy ARIEN (GA), Francis COENEN (FC), Willy en/of Guido DE PRINS (W en/of GDP), Marcel FAQUAET (MF), Karel of Koen JANSSENS (KJ), Theo GARREVOET (TG), Eddy VERMANDEL (EV). Andere afkortingen zijn : Antwerpen (Antw.), België (B.), Departement (Dep.), Frankrijk (F.), Italië (I.), Nederland (N.), Zeeuws-Vlaanderen (Z.Vl.).

In deze lijst wordt de systematiek gevolgd volgens de *Systematische naamlijst met synoniemen van de Franse, Belgische en Corsicaanse Lepidoptera* door P. LERAUT, 1980.

Hepialidae

Triodia sylvina LINNAEUS : 1 koppel Schilde (B., Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).

Cossidae

Phragmataecia castaneae HUEBNER : 1 ex. Hulst (N., Z.Vl.), 12-vii (EV).

Zeuzera pyrina LINNAEUS : 1 ♂ Bois de Jametz (F. dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG); 4 ex. Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ).

Cossus cossus LINNAEUS : 1 ♀ Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ).

Zygaenidae

Rhagades pruni DENIS & SCHIFFERMUELLER : tientallen rupsjes op *Quercus robur*. Meestal solitaire kleine boompjes die totaal kaalgevreten waren. De rupsjes waren onderontwikkeld en aten zo goed als niet meer; buiten een reeks sluipwespjes gaf het hetvolgend pover resultaat: 5-viii: 1 ♀; 6-viii: 1 ♀; 14-viii: 1 ♂; alle te klein, Turnhout (B. Antw.), 11-vii (GDP & TG); (N.b. : normaal leeft de rups op *Calluna* sp.); 2 ex. Kalmthout (B. Antw.), 21-vii (KJ); 2 ♂ Turnhout (B. Antw.), 25-vii (GDP & TG); 1 ex. Herentals (B. Antw.), 29-vii (KJ); tientallen imago's, Turnhout (B. Antw.), 1-viii (W & GDP); vele copula en rondvliegende ex. Turnhout (B. Antw.), 22-viii (W & GDP).

Zygaena ephialtes LINNAEUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Zygaena trifolii ESPER : ruim 80 ex. Hulst en Clinge (N. Z. Vl.), van 10-vii tot 10-viii (EV).

Psychidae

Bankesia conspurcatella ZELLER : 1 ex. Peerdsbos (B. Antw.), 21-iv (KJ).

Thyrididae

Thyris fenestrella SCOPOLI : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Hesperiidae

Carcharodus lavatherae ESPER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Carcharodus flocciferus ZELLER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Pieridae

Colias palaeno LINNAEUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Papilionidae

Papilio machaon LINNAEUS : 1 ex. Arendonk (B. Antw.), 22-viii (W & GDP).

Nymphalidae

Polygona c-album LINNAEUS : een 40-tal ex. (N. Z.Vl.) van 18-iv tot 1-xi, voor Hulst ongekend (EV).

Hypodryas cynthia DENIS & SCHIFFERMUELLER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Erebia gorge HUEBNER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Erebia tyndarus ESPER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Erebia cassioides HOCHENWARTH : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Pyronia tithonus LINNAEUS : verscheidene ex. Turnhout (B. Antw.), 22-viii en Arendonk (B. Antw.), 22-viii (W. & GDP).

Coenonympha gardetta DE PRUNNER) : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Pararge aegeria LINNAEUS : 1 ex. (N. Z.VI.), 2-xi (EV).
Libythea celtis LAICHARTING : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Lycaenidae

Thecla betulae LINNAEUS : 1 ex. Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-vii en 1 ex. Côte-de-Romagne (F. Dep. Meuse), 13-vii (GDP & TG); Tremelo (B. Brabant) vanaf viii alle dagen (Rik WOUTERS).
Lycaena phlaeas LINNAEUS : een parend stelletje (N. Z.VI.), 2-xi (EV).
Lycaena dispar HAWORTH : 3 rupsen (erg laat!) op onderkant van een zuringblad (F. Dep. Meuse), 12-viii (er waren toen nog geen imago's te zien) 14-viii verpopt, 22-viii 1 ♂(te klein), 1 ♀ en 1 ex. niet uitgekomen (GDP & TG).
Lampides boeticus LINNAEUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Maculinea alcon DENIS&SCHIFFERMUELLER : verscheidene ex. Turnhout (B. Antw.), 25-vii (GDP & TG); 1-viii en 22-viii (W & GDP).
Iolana iolas OCHSENHEIMER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Plebejus argus LINNAEUS : 3 ♂ en 1 ♀ Turnhout (B. Antw.), 25-vii (GDP & TG); 20 ex. Kalmthout (B. Antw.), 31-vii (W & GDP).
Agriades glandon DE PRUNNER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Agrodiaetus damon DENIS & SCHIFFERMUELLER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Meleageria daphnis DENIS & SCHIFFERMUELLER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Polyommatus eros OCHSENHEIMER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Endromididae

Endromis versicolora LINNAEUS : 3 ♂, Arendonk (B. Antw.), 20-iv (WDP).

Lasiocampidae

Poecilocampa populi LINNAEUS : zeer talrijk, Ethe (B. Luxemburg), 1-xi (GA); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 11-xi (KJ).
Malacosoma castrensis LINNAEUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Malacosoma alpicola STAUDINGER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Gastropacha populifolia ESPER : 1 ex., Hulst (N. Z.VI.), 10-vii (EV).

Attacidae

Eudia pavonia LINNAEUS : 8 rupsen op heide en wilg, Turnhout (B. Antw.), 11-vii (GDP & TG), verpopt van 23-vii tot 2-viii, overwinterend.

Drepanidae

Drepana binaria HUFNAGEL : Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
Drepana cultraria FABRICIUS : 2 ♂, Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).

- Drepana curvatula* BORKHAUSEN : 5 ex., Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG); 1 ex. Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
Sabra harpagula ESPER : 2 ex., Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG).

Thyatiridae

- Tethea ocularis* LINNAEUS : 1 ex., Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ).

Geometridae

- Archiearis notha* HUEBNER : tientallen ex. in de zon, Ethe (B. Luxemburg), 15-iv (GA).
Geometra papilionaria LINNAEUS : 1 ex., Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ); 1 ex., Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ).
Thetidia smaragdaria FABRICIUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Hemithea aestivaria HUEBNER : 8 ex., Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ).
Hemistola chrysoprasaria ESPER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Scopula nigropunctata HUFNAGEL : 1 ♀, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP en TG).
Idaea muricata HUFNAGEL : 1 ex., Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ); 3 ♂ op 25-vii en 5 ex. op 1-viii Turnhout (B. Antw.), respectievelijk (GDP & TG) en (W & GDP).
Idaea vulpinaria HERRICH-SCHAEFFER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Idaea sylvestraria HUEBNER : 3 ex. Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ).
Idaea emarginata LINNAEUS : 5 ex., Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ); 1 ♂, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG).
Cataclysmes riguada HUEBNER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Scotopteryx vicinaria DUPONCHEL : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Xanthorhoe designata HUEBNER : 1 ex., Kessel (B. Antw.), 17-vi (KJ); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ); 1 ex., Berlaar (B. Antw.), 23-viii (KJ).
Xanthorhoe quadrifasciata CLERCK : 1 ♀, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP & TG).
Catarhoe putridaria HERRICH-SCHAEFFER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Catarhoe cuculata HUFNAGEL : 1 ♀, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP & TG).
Campptogramma bilineata LINNAEUS : 4 ex., 24-vii en 2 ex., 25-viii, Antwerpen-Linkeroever (B.), respectievelijk (GDP & KJ) en (FC & W & GDP).
Larentia clavaria HAWORTH : 1 ex., Membres (B. Namen), 30-ix (KJ).
Anticlea derivata DENIS & SCHIFFERMUELLER : 1 ♀, Belvaux (B. Namen), 21-iv (GA).

- Chloroclysta miata* LINNAEUS : 1 ex., Membres (B. Namen), 28-ix (KJ).
- Thera cognata* THUNBERG : Aosta-dal (I.), vii (MF).
- Horisme tersata* DENIS & SCHIFFERMUELLER : 1 ♀, Belvaux (B. Namen), 12-viii (GA).
- Melanthia procellata* DENIS & SCHIFFERMUELLER : 1 ♂, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP & TG).
- Pareulype berberata* DENIS & SCHIFFERMUELLER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
- Rheumaptera undulata* LINNAEUS : 3 ex., Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ); 1 ♀, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG)
- Euphyia unangulata* HAWORTH : 1 ♂ en 1 ♀, Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
- Perizoma alchemillata* LINNAEUS : 1 ex., Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ); 2 ♀, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
- Eupithecia abietaria* GOEZE : Aosta-dal (I.), vii (MF).
- Eupithecia pyreneata* MABILLE : Aosta-dal (I.), vii (MF).
- Eupithecia carpophagata* STAUDINGER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
- Eupithecia venosata* FABRICIUS : Aosta-dal (I.), vii (MF); 1 ♀, Ethe (B. Luxemburg), 19-viii (GA).
- Eupithecia intricata* ZETTERSTEDT : 1 ♀, Merksem (B. Antw.), 1-vi (GDP).
- Eupithecia subumbrata* DENIS & SCHIFFERMUELLER : 3 ex., Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (KJ).
- Eupithecia denticulata* TREITSCHKE : Aosta-dal (I.), vii (MF).
- Eupithecia nanata* HUEBNER : Antwerpen-Linkeroever (B.), 25-viii (FC & W & GDP).
- Chloroclystis v-ata* HAWORTH : 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
- Chloroclystis debiliata* HUEBNER : Peerdsbos (B. Antw.), 2-vii (KJ).
- Chesias rufata* FABRICIUS : 1 ex., Berlaar (B. Antw.), 10-vii (KJ).
- Anaitis efformata* GUENÉE : 1 ex., Turnhout (B. Antw.), 22-viii (W & GDP).
- Discoloxia blomeri* CURTIS : 1 ♂, Lamorteau (B. Luxemburg), 20-vii (GA).
- Euchoeca nebulata* SCOPOLI : 2 ♂, Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
- Pterapherapteryx sexalata* RETZIUS : 1 ex., Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ).
- Abraxas grossulariata* LINNAEUS : 1 ♂, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP & TG).
- Abraxas sylvata* SCOPOLI : 1 ♀, Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ); 2 ♀, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP & TG); 3 ♂, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP & TG); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
- Serraca punctinalis* SCOPOLI : 2 ex., Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
- Tephronia sepiaria* HUFNAGEL : Aosta-dal (I.), vii (MF).
- Gnophos furvatus* DENIS & SCHIFFERMUELLER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Gnophos obfuscatus DENIS & SCHIFFERMUELLER : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Psodos coracina ESPER : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Sphingidae

- Sphinx ligustri* LINNAEUS : 1 ♂, Lamorteau (B. Luxemburg), 9-vi (GA); 1 ex., Kloosterzande (N. Z.VI), 24-vii (EV).
Hyloicus pinastri LINNAEUS : 1 ex., Clinge (N. Z.VI.), 30-vii (EV).
Hemaris fuciformis LINNAEUS : 1 ex. op 15-viii en 1 ex. op 26-viii, beide te Mol (B. Antw.) (A. Coos).
Proserpinus proserpina PALLAS : 2 rupsen op *Epilobium*, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG), op 15-viii ingegraven tussen grond en bladeren en op 19-viii verpopt, overwinterend.

Notodontidae

- Drymonia melagona* BORKHAUSEN : 1 ♂, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (GDP & TG).
Tritophia tritophus DENIS & SCHIFFERMUELLER : 2 ♂, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii; 1 ♂, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii, beide (GDP & TG); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
Ptilodontella cucullina DENIS & SCHIFFERMUELLER : 1 ♂, Belvaux (B. Namen) 12-viii (GA); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
Clostera pigra HUFNAGEL : 4 rupsen op *Salix* en veenbes, Turnhout (B. Antw.), 11-vii (GDP & TG), op 14-vii ingesponnen, 23-vii poppen uit spinsel gehaald, 25-vii : 1 ♂; 26-vii : 1 ♀; 29-vii : 1 ♂, 4de ex. dood; 1 ♀, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG).

Lymantriidae

- Orgyia antiqua* LINNAEUS : 1 ♂, Hulst (N. Z.VI.), 13-xi (EV).
Dicallomera fascelina LINNAEUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Euproctis chrysoorrhoea LINNAEUS : ongeveer een duizendtal rupsen en poppen op Laurierkers, E3-singel, Antwerpen (B.), 10-vii (GDP); alle takken waren tot een halve meter kaalgevreten, de meeste rupsen zaten ingesponnen tussen twee en drie bladeren, van 16-vii tot 24-vii : 8 ♂ en 5 ♀.
Lymantria monacha LINNAEUS : 2 ex., Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ); 5 ex., Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii (GDP & TG); 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ).
Lymantria dispar LINNAEUS : 3 ♂ op 22-vii en 1 ♂ op 28-vii, Hulst (N. Z.VI.), (EV); verscheidene mannetjes gevolgd tot onder een den met eronder een halve meter hoog gras, kopulatie tot stand zien komen en ♀ meege-

nomen; 's-avonds al legsel, in totaal 3 vierkante cm lichtbruine eieren, bedekt met donkere donsharen van het achterlijf, eieren overwinterend, Turnhout (B. Antw.), 22-viii (W & GDP).

Arctiidae

- Thumata senex* HUEBNER : 1 ex., Hulst (N. Z.VI.), 29-vii (EV).
Cybosia mesomella LINNAEUS : 1 ♂, Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ).
Pelosia muscerda HUFNAGEL : 1 ♀, Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ).
Eilema deplana LINNAEUS : 1 ex., Schilde (B. Antw.), 18-viii (W & GDP & KJ)
Lithosia quadra LINNAEUS : 1 ♀, Bois de Jametz (F. Dep. Meuse), 12-viii; 1 ♂, Bois de Merles (F. Dep. Meuse), 13-viii (beide GDP & TG).
Arctia-caja LINNAEUS f. *lutescens* TUTT : 1 ♂, ex. met gele achtervleugels en geel achterlijf; Belvaux (B. Namen), 25-viii (GA).
Diacrisia sannio LINNAEUS : tot 1-viii waargenomen, Turnhout (B. Antw.), weer een bewijs dat het een erg laat seizoen was (W & GDP & TG).
Rhyparia purpurata LINNAEUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).
Chelis maculosa GERNING : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Ctenuchidae

- Syntomis phegea* LINNAEUS : Aosta-dal (I.), vii (MF).

Nolidae

- Meganola albula* DENIS & SCHIFFERMUELLER : 4 ex., Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ).
Nola aerugula HUEBNER : 1 ex., Antwerpen-Linkeroever (B.), 24-vii (GDP & KJ); 2 ♂ en 2 ♀, Kalmthout (B. Antw.), 29-vii (W & GDP & KJ); 1 ♀ op 25-vii en 5 ex. op 1-viii, Turnhout (B. Antw.), respectievelijk (GDP & TG) en (W & GDP).

De Prins, G. : Markiezenhof 32, B-2060 Merksem.

Boekbesprekingen

Eimern, J. van & H. Häckel : *Wetter- und Klimakunde, Ein Lehrbuch der Agrarmeteorologie*. 16 x 23 cm, 275 p., 106 figuren, 38 tabellen, Verlag Eugen Ulmer, Postfach 70 05 61, D-7000 Stuttgart-70, 1984, gebonden, DM 68,- (ISBN 3-8001-4053-5).

De bodem en de lucht bepalen in grote mate waar welke planten kunnen groeien. De lucht en alle processen die zich daarin afspelen, vormen het onderwerp van dit boek. Vooraf worden de samenstelling van de atmosfeer en de luchtdruk besproken. Dan komen achtereenvolgens zeer gedetailleerd en uitgebreid aan bod : de temperatuur (met aandacht voor straling, jaargetijden enz.), de vochtigheid (met de kringloop van het water, wolkenformaties, neerslag enz.), de luchtverplaatsingen (lokale windsoorten, cyclonen enz.). Een apart hoofdstuk wordt gewijd aan de weersvoorspelling en het meten en waarnemen van weerslementen.